

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Άγγελος Τερζάκης: *Τα παιδιά με τα κλωνάρια*

(Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 223-226)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια είναι η θέση του συγγραφέα σχετικά με τη κρίση αξιών που διέρχεται η εποχή μας;
2. Ποια χαρακτηριστικά διακρίνετε στη γραφή του Άγγελου Τερζάκη¹;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. α) Ποιο είναι το θέμα του δοκιμίου;
β) Ποια τεχνική χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για την ανάπτυξη και την τεκμηρίωση των ιδεών του;
2. Πώς συνδέεται νοηματικά η αρχή με το τέλος του κειμένου²;
3. Ποιες μεταφορές και αντιθέσεις μπορείτε να επισημάνετε στο κείμενο;
4. Ο πρόλογος των δοκιμίων μπορεί να πάρει διάφορες μορφές ανάλογα με τη φύση του θέματος και το σκοπό του συγγραφέα. Ποια μορφή έχει ο

¹ Πρβλ.: “<Ο> λυρισμός (...) συνιστά το ύφος του Τερζάκη τόσο στα πεζογραφήματα όσο και στα δοκίμιά του. Σε κάθε σημείο του λόγου έχει την αίσθηση της θερμής ανθρώπινης παρουσίας, της τρυφερότητας, της ευαίσθητης ψυχής που ό,τι λέει είναι απόσταγμα οδύνης για τον άνθρωπο, τα προβλήματά του, τη μοίρα του. Έτσι ο στοχασμός του Τερζάκη χωρίς να προκαλεί και οι συναισθηματικοί του τόνοι χωρίς να ηχούν μεγαλόφωνα δημιουργούν μια αμεσότητα που αιχμαλωτίζει τη σκέψη. Ο αναγνώστης σιγά σιγά παρασύρεται από τους συλλογισμούς του συγγραφέα και γίνεται μέτοχος της αγωνίας του” (Δ. Δρακόπουλος - Χ. Γ. Ρώμας, *Το δοκίμιο, Η ιστορία του-Η αυτονομία του-Η διδακτική του προσέγγιση*, εκδ. Επικαιρότητα, χ.χ., σ. 77).

² Π.χ.: Ο τρόπος με τον οποίο ήταν πιασμένο το ζευγάρι των ηλικιωμένων συμβολίζει την ανθρωπιά, το πνεύμα της φιλαλληλίας που διακρίνει την παλιά γενιά σε αντίθεση με τη νέα. Αυτή την ιδιότητα εύχεται ο συγγραφέας να ξαναβρούν οι νέοι. (Πρβλ.: “Ένα ζευγάρι, αντρόγυνο, στην ώρα του σούρουπου κι εκείνο, κατέβαινε τη λεωφόρο πιασμένο μπράτσο” (σ. 223), “να μπορέσουν να νιώσουν την ίδια μ’ εμάς παμπάλαιη, τρυφερή αδυναμία, που κάνει τον άνθρωπο να στηρίζεται στον άνθρωπο...”, σ. 226).

πρόλογος του συγκεκριμένου δοκιμίου και σε τι εξυπηρετεί κατά τη γνώμη σας³;

5. Το έργο του Άγγελου Τερζάκη παρά τον έντονο φιλοσοφικό του χαρακτήρα “*δε γίνεται ψυχρό, εγκεφαλικό, αλλά νιώθεις να πηγάζει από παντού μια ανθρώπινη ζεστασιά, τρυφερότητα, κατανόηση και συγκατάβαση*”⁴. Επιβεβαιώνεται αυτή η κρίση από το εξεταζόμενο κείμενο;
6. Ο Άγγελος Τερζάκης “*θεωρείται ο πιο φιλοσοφικός από τους συγγραφείς της γενιάς του*”⁵. Επιβεβαιώνεται αυτή η κρίση από το κείμενο;
7. α) Πώς παρουσιάζονται από το συγγραφέα οι δύο παρέες που εκπροσωπούν δύο διαφορετικές γενιές;
β) Ποια αντιστοιχία υπάρχει ανάμεσα σε αυτή την παρουσίαση και στο όραμα της ζωής που εκφράζουν;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Γιατί, κατά το συγγραφέα, η παρέα των αγοριών και κοριτσιών κρατούσε στα χέρια τους “*κλωνάρια, πρασινάδες*” όχι όμως “*λουλούδια αγκαλιές*”, “*μπουκέτα*”;
2. “*Η γενιά αυτή αγαπάει τη βραχυλογία, την κοφτή και σχεδόν βλοσυρή υποδήλωση, κάθε μεγαλοστομία τη σιχαίνεται*”:
α) Έχει η σημερινή νέα γενιά αυτά τα χαρακτηριστικά;
β) Αν τα έχει, είναι, κατά τη γνώμη σας, προτέρημα αυτές οι ιδιότητες;
3. Πώς κατανοείτε την «αντιλυρικήτητα» που αποδίδει ο Τερζάκης στους σημερινούς νέους; (σ. 223, παρ. 2)
4. Εκείνο που εντυπωσίασε το μεσόκοπο ζευγάρι ήταν ο τρόπος με τον οποίο τους κοίταξαν οι νέοι που τους προσπέρασαν. Τι διέκριναν στη ματιά τους;
5. Πώς αντιμετώπιζαν παλιά οι νέοι τους μεγαλύτερους τους και πώς σήμερα κατά το συγγραφέα; Τι οδήγησε, κατά τη γνώμη του συγγραφέα, σ’ αυτήν την αλλαγή;
6. “*Η υπεροχή (...) πρέπει να έχει τα πειστήριά της πάντοτε έτοιμα*”: Να σχολιάσετε το νόημα της φράσης.

³ Κ.Ν.Λ., Γ’ Λυκείου, σ. 190.

⁴ Αυτ., σ. 64.

⁵ Κ.Ν.Λ., Γ’ Λυκείου, εισαγωγικό σημείωμα, σ. 223.

7. Ο σεβασμός που έδειχναν παλιά οι νέοι προς τους μεγαλύτερους τους ποια θετικά και ποια αρνητικά χαρακτηριστικά έκρυβε κατά το συγγραφέα;
8. Τι δεν διέπραξαν σωστά, κατά τον συγγραφέα, οι σημερινοί γονείς στην ανατροφή των παιδιών τους; Πού οφείλεται, κατά τη γνώμη του, η στάση τους;
9. “Οι θρασείς θα φύγουν”. Πού στηρίζει αυτή την αισιοδοξία του ο συγγραφέας; Συμμερίζεστε την άποψή του;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λοτεχνικού κειμένου:

Ο Ευάγγ. Π. Παπανούτσος γράφει απαντώντας σ' έναν νέο:⁶

Θα ήμουν απελπισμένος αν έβλεπα στο γράμμα σου ότι είσαι ευχαριστημένος με τις συνθήκες της ζωής σου. Η στέρηση, η θλίψη, η οργή είναι ανέκαθεν οι κινητήριες δυνάμεις στη σκέψη, στα αισθήματα, στη βούληση των ανθρώπων. Ο υποχωρητικός και ικανοποιημένος, ο διαλλακτικός και ευκολοσυμβίβαστος, αυτός που τα βρίσκει όλα γύρω του “καλά λίαν” ή σκύβει το κεφάλι και συνθηκολογεί με τη μοίρα του, δεν έχει φτερά στο πνεύμα ούτε φλόγα στην καρδιά - έχει γεράσει. Ο νέος δεν καταθέτει ποτέ την εντολή που του έχει δοθεί, να ανανεώσει τις μορφές της ζωής, να επιχειρήσει εκείνα που οι προκάτοχοί του δεν καταπιάστηκαν ή τα άφησαν ατελείωτα. Αν παραιτηθεί και αποσυρθεί, ο κόσμος θα γίνει φτωχότερος από το βιβλίο του μέλλοντος θα λείψει μια σελίδα, και ποιος ξέρει; μπορεί να ήταν η καλύτερη. Εμείς που βρισκόμαστε κοντά στην έξοδο, ξοφλήσαμε - άλλος πιο λίγο άλλος πιο πολύ - το χρέος που μας έλαχε με τον κληρό που τραβήξαμε. Η σειρά σας τώρα. Ευχή μας είναι ν' αξιωθείτε να σας εκτιμήσουν οι νεότεροί σας για τις αστοχίες και τις παραλείψεις σας, όπως κάνετε σεις σήμερα σε μας, γιατί αυτή η επίθεση δίνει την ελπίδα ότι η ζωή δεν θα μείνει εκεί που έφτασε, αλλά θα προχωρήσει.

(απόσπασμα)

Ποιες απόψεις εκφράζει ο Ευάγγ. Π. Παπανούτσος στο παραπάνω απόσπασμα; Να τις αναφέρετε με συντομία.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

⁶ “Διάλογος δύο γενεών, Προσπάθεια για κάποια συνεννόηση”, εφ. *Το Βήμα*, 9-12-1979, αναδημοσίευση στο Δ. Δρακόπουλος - Χ. Γ. Ρώμας, ό.π., σ. 61.

1. Το αντρόγυνο των μεσηλικών συναντάει μια ξέγνοιαστη παρέα αγοριών και κοριτσιών που έρχονταν από την αντίθετη κατεύθυνση. Ποιον κόσμο εκπροσωπεί η κάθε μία από αυτές τις δύο ομάδες;
2. Ποιες είναι οι απόψεις του συγγραφέα στο θέμα του σεβασμού των νεότερων προς τους μεγαλύτερους;
3. Ποιες αρετές και ποια ελαττώματα (τρωτά) χαρακτηρίζουν, κατά τον Τερζάκη, τους σημερινούς νέους; Θεωρείτε εύστοχες αυτές τις επισημάνσεις του;
4. Να σχηματίσετε το διάγραμμα του δοκιμίου.
5. *“Ανατέλλει μια εποχή όπου ο κάθε ενδιαφερόμενος θα ξέρει πως το δύσκολο δεν είναι ν’ ανέβεις, αλλά να σταθείς. Πως η πολιτεία σου και μόνη θα σε στηρίζει όχι ο τίτλος”*: Νομίζετε πως στις μέρες μας έχει έλθει αυτή η εποχή που ευαγγελιζόταν ο συγγραφέας, όταν έγραφε αυτό το δοκίμιο;